

Bryssel, 26. marraskuuta 2024
(OR. en)

16108/24

CULT 124
EDUC 440
AUDIO 111
SOC 862
EMPL 587
SUSTDEV 126
FIN 1065
PI 198
STATIS 127
RECH 514
GENDER 253

YHTEENVETO ASIAN KÄSITTELYSTÄ

Lähettiläjä: Neuvoston pääsihteeristö

Vastaanottaja: Valtuuskunnat

Ed. asiak. nro: 16108/24

Asia: Neuvoston päätelmät kulttuurin saatavuuden parantamisesta ja edistämisestä

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakohdassa mainitut neuvoston päätelmät, jotka neuvosto (koulutus, nuoriso, kulttuuri ja urheilu) hyväksyi istunnossaan 26. marraskuuta 2024.

Neuvoston päätelmät kulttuurin saatavuuden parantamisesta ja edistämisestä

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO,

JOKA OTTAA HUOMIOON SEURAAVAA:

1. Kulttuurin saatavuus on ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen mukainen ihmisen perusoikeus, ja sen 27 artiklan mukaisesti jokaisella on oikeus vapaasti osallistua kulttuurielämään; kulttuuriperintöön liittyvät oikeudet ovat erottamaton osa oikeutta osallistua kulttuurielämään; ja lapsilla on oikeus osallistua täysimääräisesti kulttuurielämään ja taiteisiin lapsen oikeuksista tehdyn YK:n yleissopimuksen 31 artiklan mukaisesti;
2. YK:n tulevaisuussopimus¹, jossa vahvistetaan, että kulttuuriset oikeudet ovat ihmisoikeuksia, ja tunnustetaan kulttuurin rooli sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistämisessä ja kestävästä kehityksen mahdollistamisessa;
3. Tarve varmistaa kaikille yhtäläiset mahdollisuudet ja osallistuminen kulttuuriin Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 3 artiklan ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 21 ja 22 artiklan mukaisesti;
4. Unescon Mondiacult 2022 -konferenssin julkilausuma, jossa korostetaan, että on tärkeää tukea osallistavaa kulttuurin saatavuutta ja osallistumista kulttuurielämään; vuoden 2021 Porto Santon peruskirja², jossa kannatetaan kulttuurin saatavuuden esteiden poistamista ja edistetään osallisuutta ja monimuotoisuutta kulttuuriin osallistumisessa; vuoden 2023 Cáceresin julistus³, jossa todetaan, että kulttuuria olisi pidettävä olennaisena ja maailmanlaajuisena julkisena hyödykkeenä ja se olisi asetettava korkeimmalle toimintapoliittiselle tasolle;

¹ YK:n tulevaisuussopimus hyväksyttiin Yhdistyneiden kansakuntien tulevaisuushuippukokouksessa (New York, 22.–23. syyskuuta 2024).

² Porto Santon peruskirja hyväksyttiin 27.–28. huhtikuuta 2021 pidetyssä konferenssissa Portugalin Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajakaudella.

³ Cáceresin julistus, jonka EU:n kulttuuriministerit antoivat 25.–26. syyskuuta 2023 Espanjan Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajakaudella pidetyssä kokouksessa.

5. Vammaisten henkilöiden oikeus osallistua yhdenvertaisesti muiden kanssa kulttuurielämään vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen 30 artiklan ja vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan Euroopan komission strategian 2021–2030 mukaisesti, eurooppalaisen vammaiskortin ja Esteetön kaupunki -palkinnon erityisroolin helpotettaessa vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia saada kulttuurin alan etuuksia ja palveluja;
6. Komissiolle ja unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle esitetty EU:n kulttuurialan työsuunnitelman 2023–2026⁴ mukainen kehoitus harkita ehdotusta kulttuuria koskevaksi EU:n strategiakehykseksi, jossa otetaan huomioon liitteessä I esitetyt pääperiaatteet ja jonka tavoitteena on sisällyttää kulttuuripoliittinen näkökulma ja kulttuurin voimavarat strategisesti kaikkiin asiaankuuluviin EU:n politiikkoihin, ohjelmiin ja aloitteisiin.
7. Kulttuuriin osallistumisen merkitys henkilökohtaiselle terveydelle, hyvinvoinnille, alueelliselle ja yhteiskunnalliselle yhteenkuuluvuudelle sekä demokratian vahvistamiselle tunnustetaan yhä laajemmin, mitä korostaa EU:n kulttuurialan työsuunnitelman 2023–2026 prioriteettiala ”*Kulttuuri ja ihmiset: kulttuuriosallistumisen ja kulttuurin yhteiskunnallisen roolin vahvistaminen*” ja mistä ovat osoituksena Euroopan komission kertomuksen ”Culture and Democracy, the evidence” ja EU- rahoitteen CultureForHealth-hankkeen⁵ tulokset;
8. Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden viime vuosikymmenten ponnistelut⁶ kulttuuritoimintaan pääsyn ja siihen osallistumisen helpottamiseksi ja tietoisuuden lisäämiseksi tältä osin;

⁴ Neuvoston päätöslauselma 2022/C 466/01.

⁵ <https://www.cultureforhealth.eu/>.

⁶ Näitä toimia ovat muun muassa EU:n Esteetön kaupunki -palkinto, Euroopan kulttuuriperintötunnus, Eurooppalaisten kirjailijoiden päivä, Kulttuuri liikuttaa Eurooppaa -aloite, Euroopan kulttuuripääkaupungit -aloite, EU:n kulttuuripalkinnot ja yleisemmin Luova Eurooppa -ohjelmasta ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelmasta rahoitetut hankkeet.

9. Se, että esteettömyyttä koskevassa eurooppalaisessa säädöksessä asetetaan esteettömyysvaatimuksia, jotka ovat merkityksellisiä kulttuurin kannalta; direktiivi julkisen sektorin elinten verkkosivustojen ja mobiilisovellusten saavutettavuudesta; direktiivi ja asetusteosten saatavuuden helpottamista heikkonäköisten hyväksi koskevan Marrakeshin sopimuksen täytäntöönpanosta; arvonlisäverodirektiivin muuttaminen siten, että sähköisten julkaisujen ja painettujen julkaisujen, myös kirjastojen lainaamien julkaisujen, luovutuksiin voidaan soveltaa samaa arvonlisäverokantaa;
10. Euroopan neuvoston ministerikomitean vuonna 2022 antama suositus⁷, jossa korostetaan julkisten kulttuurilaitosten keskeistä roolia suuren yleisön, myös nuorten, tavoittamisessa sekä kulttuuriosallistumisen ja kulttuuritoiminnan lisäämisessä tulo- ja koulutustasosta riippumatta. Suosituksessa korostetaan myös tarvetta tunnustaa kulttuurin panos demokraattiseen yhteiskuntaan sekä kulttuurin, kulttuuriperinnön ja maiseman merkitys kestävän kehityksen tavoitteiden kolmelle ulottuvuudelle yhteiskuntien taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristöön liittyvän kehityksen kannalta sekä niiden keskeinen rooli luovassa taloudessa ja alueiden houkuttelevuus.

TOTEAA SEURAAVAA:

11. Kulttuurin itseisarvo luovuuden ja itseilmaisun perustana, mielenterveyden ja hyvinvoinnin tukemisessa ja elämänlaadun parantamisessa. Kulttuuri edistää myös paikallista ja alueellista kehitystä, innovointia, tuottavaa yrittäjyyttä ja taloudellista kehitystä auttamalla ihmisiä hankkimaan avaintaitoja, tukemalla tietämyksen jakamista, rakentamalla itseluottamusta ja voimaannuttamista työmarkkinoille pääsemiseksi ja antamalla ihmisille valmiudet elinikäiseen oppimiseen.

⁷ Ministerikomitean suositus jäsenvaltioille kulttuurin, kulttuuriperinnön ja maiseman roolista maailmanlaajuisen haasteiden ratkaisemisessa
<https://search.coe.int/cm?i=0900001680a67952>.

12. Kulttuuriin ja kulttuuriin osallistumiseen sovellettavan kokonaisvaltaisen lähestymistavan merkitys, jonka tavoitteena on sisällyttää näihin käsitteisiin kansalaisvaikuttaminen. Tämä on keskeistä sosiaalisten tavoitteiden, kuten sosiaalisen yhteenkuuluvuuden ja demokratian vahvistamisen, saavuttamiseksi;
13. Kulttuurin saatavuutta voivat haitata erilaiset esteet, kuten fyysiset rajoitukset ja henkilökohtaiset taloudelliset rajoitukset; psykologiset esteet; aistinvaraiset, kognitiiviset ja kulttuuriset esteet; kaikenlaiset stereotyyppit ja syrjintä, mukaan lukien sukupuoli; teknologiset esteet; saavutettavuuden puute rakennetuissa ja virtuaaliympäristöissä, tiedotuksessa, viestinnässä, tuotteissa ja palveluissa; sekä ajan ja kiinnostuksen puute;
14. Kulttuurin saatavuus liittyy vahvasti koulutustasoon, taloudellisiin mahdollisuuksiin, osallisuuteen, esteettömyyteen, maantieteellisiin olosuhteisiin ja terveysoloihin, ja huomiota on kiinnitettävä huomiota näiden esteiden poistamiseen ja sosiaalisen eriarvoisuuden vähentämiseen;
15. Alueellisten ja paikallisten yhteisöjen tarpeisiin ja etuihin perustuvan kulttuuritoiminnan merkitys;
16. Digitaalisten taitojen ja medialukutaidon hankkimisella ja kulttuuriperinnön digitoinnilla on osallistavan ja esteettömän teknologian kehittämisen kautta ja kaikkia palvelevaa suunnittelua koskevan lähestymistavan mukaisesti keskeinen rooli kulttuuriarvojen suojelemisessa ja säilyttämisessä sekä esteettömän, innovatiivisen, nopean ja kohtuuhintaisen saatavuuden tarjoamisessa, ja samalla ne kannustavat ihmisiä luovuuteen ja innovointiin (esimerkiksi sosiaalisen median kautta).

PANEE TYYTYVÄISENÄ MERKILLE

17. Kulttuuriin osallistumisen, oppimisen ja liikkuvuuden tukemisen Luova Eurooppa -ohjelman, Erasmus+ -ohjelman ja Euroopan solidaarisuusjoukkojen ohjelmien eri toimien kautta;
18. Euroopan kulttuuriperintökeskusta koskevan aloitteen, jolla pyritään vahvistamaan kansalaisten osallisuutta kulttuuriperinnöstä;
19. Sen, että Eurostat on hiljattain päivittänyt kulttuurista osallistumista koskevia tilastojaan;
20. Kansainvälisen #culture2030goal-kampanjan, jonka tarkoituksena on sisällyttää erityinen kulttuuritavoite kestävän kehityksen tavoitteisiin vuoden 2030 jälkeisessä toimintaohjelmassa, rajoittamatta kuitenkaan etukäteen vuoden 2030 jälkeisiä keskusteluja;

KEHOTTAJAA JÄSENVALTIOITA ASIANMUKAISELLA TASOLLA

21. Turvaamaan kulttuurin vapaan ja yhdenvertaisen saatavuuden kaikilla tasoilla ilman perusteetonta häiriötä tai haittaa ja edistämään sitä medialukutaidon lisäämiseksi ja kulttuurin, innovoinnin ja kestävyiden välisten yhteyksien vahvistamiseksi – kunnioittaen samalla kulttuurista monimuotoisuutta, monikielisyyttä sekä teollis- ja tekijänoikeuksia esimerkiksi vaihto- ja liikkuvuusohjelmien ja aloitteiden avulla;
22. Tarjoamaan edelleen mahdollisuuksia osallistua kulttuuritoimintaan, myös digitaalisin keinoin, joilla voidaan paremmin saavuttaa uusia yleisöjä, kuten nuoret ja laajemmassa merkityksessä henkilöt, jotka kohtaavat kulttuurin saatavuuteen liittyviä esteitä, ja luomaan siten osallisuutta ja tunteen yhteiskuntaan kuulumisesta;

23. Jatkamaan kulttuurialan ja luovien alojen kanssa vuoropuhelua yleisösuhteen kehittämisen ja yleisön tavoittamisen merkityksestä, kulttuurilaitosten harkituista ja asianmukaisista aukioloajoista ja kulttuuritapahtumien ajankohdista, joissa otetaan huomioon yleisön tarpeet;
24. Harkitsemaan kulttuuritoiminnan ja kulttuuriperinnön sisällyttämistä muiden poliittisten ohjelmien toteuttamiseen ja täytäntöönpanoon esimerkiksi alueellisessa ja paikallisessa kehityksessä, innovoinnissa, kaupunkialueiden elvyttämisessä, yhteisöjen integroinnissa, terveyden ja hyvinvoinnin aloilla sekä sosiaalihuollossa, hyödyntämään kulttuurin tarjoamia mahdollisuuksia mielenterveystyössä ja edistämään esimerkiksi hankkeita, jotka koskevat kulttuuritapahtumien sisällyttämistä osaksi lääkinnällisiä hoitoja;
25. Harkitsemaan yhteistyötä muiden alojen kanssa kulttuuriin osallistumisen sisällyttämiseksi niiden poliittiseen päätöksentekoon, strategioiden laadintaan ja rahoitusjärjestelyihin kulttuuripolitiikan ulkopuolella ja harkitsemaan sellaisten toimenpiteiden kehittämistä edelleen, joissa keskitytään kaikkien kulttuurinsaataavuuteen liittyviä esteitä kohtaavien henkilöiden merkitykselliseen ja yhdenvertaiseen osallistumiseen;
26. Harkitsemaan asianmukaisten toimien toteuttamista kulttuurialalla kulttuurin, kulttuurikohteiden ja muistomerkkien esteettömyyteen liittyvän eriarvoisuuden poistamiseksi kiinnittäen erityistä huomiota vammaisiin henkilöihin ja henkilöihin, joilla on erityistarpeita, esimerkiksi kulttuurivälittäjien avulla;
27. Harkitsemaan sellaisten kulttuurilaitosten tukemista, jotka tarjoavat työllistymismahdollisuuksia vammaisille henkilöille, myös taiteilijoille, ja harkitsemaan niiden näkyvyyden edistämistä vammaisten ja muiden henkilöiden työllisyyserojen kaventamiseksi;

28. Edistämään kaikkien sellaisten henkilöiden sosiaalista integroitumista, jotka kohtaavat kulttuurin saatavuuteen liittyviä esteitä, harkitsemalla poliittisten kehysten sekä lyhyen ja pitkän aikavälin strategioiden kehittämistä ja luomalla tarvittavat edellytykset toimenpiteillä ja kannustimilla, joilla poistetaan osallistumisen hallinnollisia, taloudellisia, kielellisiä, sosioekonomisia ja muita esteitä;
29. Harkitsemaan tarvittaessa tietoon perustuvien ja hyvin suunniteltujen, kulttuuriperintökohteiden ja muistomerkkien esteettömyyttä koskevien strategioiden kehittämistä, muun muassa hallintaratkaisuja, joilla parannetaan kaikkien vierailijoiden pääsyä ja kunnioitetaan paikan kulttuuriperinnön ainutlaatuista luonnetta, eheyttä ja aitoutta.
30. Harkitsemaan paikallisten ruohonjuuritason kulttuurijärjestöjen tukemista ja edistämistä syrjäisillä, pienillä ja/tai väestökadon vaarassa olevilla alueilla alhaalta ylöspäin suuntautuvien ja osallistavien kulttuuriohjelmien, paikallisten kulttuurialoitteiden ja yhteistyörakenteiden edistämiseksi;
31. Pohtimaan tapoja lisätä tietoisuutta haasteista, joita on kulttuurin saatavuuteen liittyviä esteitä kohtaavilla henkilöillä;
32. Harkitsemaan tarvittaessa kulttuuritoimintaa edistävän virallisen ja arkioppimisen sekä epävirallisen koulutuksen tukemista. Tavoitteena on lisätä kiinnostusta kulttuuriin ja tukea lahjakkuutta, herättää nuorten uteliaisuus kulttuuria kohtaan ja parantaa heidän yrittäjyysosaamistaan, sillä näin voidaan edistää sellaisten luovien taitojen kehittämistä, joita tarvitaan paremman tulevaisuuden hahmottamiseksi yhteiskunnalle;

33. Helpottamaan ja kannustamaan kestävien kumppanuuksien kehittämistä koulujen, taiteilijoiden ja kulttuuriorganisaatioiden välillä varmistaen samalla, että nämä toimet ovat osallistavia ja kaikkien koululaisten, joilla on muita vähemmän mahdollisuuksia, ja erityisesti vammaisten nuorten, saatavilla; sekä tukemaan elinikäistä oppimista ja virallisen ja epävirallisen taidekasvatuksen ja kulttuurikäytäntöjen saatavuutta;
34. Harkitsemaan nuorille räätälöityjen innovatiivisten ja helposti saatavilla olevien mallien luomista, joilla voidaan edistää heidän osallistumistaan kulttuurielämään;
35. Harkitsemaan tarvittaessa kulttuuripolitiikkojensa ja rahoitusjärjestelyjensä tarkistamista, jotta ne voisivat edistää erilaisten kattavien ja osallistavien kulttuuriorganisaatioiden, myös ruohonjuuritason yhteisöjen, tukemista ottaen asianmukaisesti huomioon taiteellisen vapauden;
36. Pyrkimään osallistumisen ja työskentelyn taloudellisten esteiden lieventämiseen kulttuurialalla edistämällä kannustimia, joilla varmistetaan kulttuurin saavutettavuus, sekä luomalla kulttuurialan ammattilaisten ja taiteilijoiden erityistarpeita vastaavat työolot⁸;

⁸ Taiteilijoiden ja kulttuurialan ja luovien toimialojen työntekijöiden sosiaalista ja ammatillista tilannetta koskeva EU:n kehys – https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0405_FI.html

KEHOTTAJAA JÄSENVALTIOITA JA EUROOPAN KOMISSIOTA TOIMIVALTANSA
PUITTEISSA JA ASIANMUKAISILLA TASOILLA TOISSIJAISUUSPERIAATETTA
NOUDATTAEN

37. Harkitsemaan kulttuurisia oikeuksia koskevien suunnitelmien kehittämistä välineenä, jolla hahmotellaan sivistyksellisten oikeuksien osalta suunniteltuja toimia ja analysoidaan nykytilannetta, määritetään saavutettavat erityistavoitteet ja konkreettiset toimenpiteet sen täytäntöönpanemiseksi.
38. Edistämään edelleen pitkän aikavälin monialaista yhteistyötä ja kumppanuuksia kulttuurialan ja luovien alojen toimijoiden ja esimerkiksi koulutus-, sosiaali-, terveys- ja oikeuslaitosten sekä kansalaisyhteiskunnan järjestöjen välillä paikallisella, alueellisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla;
39. Edistämään edelleen kulttuurialan ja luovien alojen organisaatioiden ja ammattilaisten digitaalisten valmiuksien kehittämistä ja edistämään samalla itseilmaisua ja digitaalista hyvinvointia sekä ehkäisemään digitaalista kuilua.
40. Käymään säännöllistä vuoropuhelua kulttuurijärjestöjen sekä vammaisia henkilöitä edustavien järjestöjen, kansalaisyhteiskunnan ja suuren yleisön kanssa kulttuurin yhdenvertaisesta saatavuudesta keskittyen erityisesti digitalisaatioon ja kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden kunnioittamiseen sekä olemassa olevien palvelujen mukauttamiseen ja uusien palvelujen kehittämiseen erilaiset toimintarajoitteet ja vammaisuuden muodot huomioon ottaen;

41. Kannustamaan tutkimusta, jonka tavoitteena on eritelty datavetoinen ja näyttöön perustuva arviointi sellaisten henkilöiden kulttuurisista tarpeista ja tottumuksista, jotka kohtaavat esteitä kulttuurin saatavuudessa, sekä tarjoamaan lisäkoulutusta asiaan liittyvillä aloilla työskenteleville kulttuurialan ammattilaisille;
42. Harkitsemaan kulttuurin saatavuutta haittaavien tekijöiden tarkempaa tarkastelua keskittyen maaseutuun ja syrjäisiin alueisiin ja/tai sellaisiin alueisiin, joita uhkaa väestökato, sosiaalisiin ja taloudellisiin ongelmiin, vammaisuuteen, terveysoloihin, vapaudenmenetykseen, sukupuoleen, ikään ja koulutustaustaan. Tähän voi sisältyä saatavuuden eri tasojen ja osa-alueiden sekä rakenteellisten ja fyysisten, kielellisten ja psyykkisten esteiden tarkastelu;
43. Harkitsemaan yhteistyössä kulttuurialan tilastoja käsittelevän Eurostatin jäsenvaltioiden asiantuntijaryhmän kanssa kulttuuriin osallistumisen nykyisen mittaamistavan parantamista. Tavoitteena on tuottaa useammin ja paremmin kohdennettuja kulttuurialan tilastoja sekä analysoida kulttuurin ja terveys-, sosiaali- ja rahoituskysymysten välistä suhdetta, sosioekonominen eriarvoisuus erityisesti huomioon ottaen;
44. Toteuttamaan lisätoimia jäsenvaltioiden kulttuuriperinnön edistämiseksi ja asettamaan sen saataville Euroopan digitaalisessa kirjastoon kansallisten keruuorganisaatioiden avulla sekä jatkamaan yhteisen eurooppalaisen kulttuuriperinnön data-avaruuden kehittämistä, jotta voidaan mahdollistaa kulttuuriperintötietojen jakaminen yli kansallisten rajojen ja siten helpottaa eurooppalaisen kulttuuriperinnön laajempaa saatavuutta ja uudelleenkäyttöä;
45. Harkitsemaan kulttuurisen osallistumisen ja kulttuuri-infrastruktuurin parantamisen sisällyttämistä yhtenä tavoitteena kansallisten elpymis- ja palautumissuunnitelmien tuleviin päivitettyihin versioihin;

PYYTÄÄ EUROOPAN KOMISSIOTA

46. Kannustamaan sellaisten ammattilaisten verkostoitumista, jotka järjestävät kulttuuritapahtumia ja -toimintaa henkilöille, jotka kohtaavat kulttuurin saatavuuteen liittyviä esteitä. Tässä yhteydessä on kiinnitettävä erityistä huomiota esikaupunki-, jälkiteollisten, maaseutu- ja syrjäisten alueiden, syrjäisimpien alueiden ja sellaisten alueiden väestöön, joita uhkaa väestökato tai sosiaalinen syrjäytyminen;
47. Hyödyntämään olemassa olevia mahdollisuuksia kerätä, järjestellä ja esittää hakukelpoisella tavalla jäsenvaltioiden hyviä käytäntöjä, jotka koskevat kulttuurin saatavuuden helpottamista henkilöille, jotka kohtaavat siihen liittyviä esteitä;
48. Jatkamaan kulttuuriin osallistumisen asettamista etusijalle ja helpottamaan kulttuurin saatavuutta sen tämänhetkisessä ja tulevassa työssä esimerkiksi meneillään olevan Luova Eurooppa -ohjelman (2021–2027) avulla;
49. Tarkastelemaan mahdollisuutta sisällyttää kulttuurinäkökohtia AccessibleEU-keskuksen⁹ jäsenvaltioissa toteuttamiin seurantatoimiin kiinnittäen erityistä huomiota kulttuurin saavutettavuuteen;
50. Kannustamaan tutkimusta, joka keskittyy kulttuuri- ja luovien alojen sosiaaliseen monimuotoisuuteen EU:ssa ja sen vaikutukseen kulttuuriin osallistumiseen;
51. Tarkastelemaan mahdollisuutta toteuttaa Eurobarometri-tutkimus, jossa arvioidaan ihmisten asenteita ja mielipiteitä kulttuuritoimintaan osallistumisesta ja kulttuurin saatavuudesta Euroopan unionissa – keskittyen erityisesti virallisiin ja epävirallisiin kulttuuritoimiin sekä muihin kuin kulttuurin käyttäjiin – sekä kulttuurin mahdollista roolia ihmisten elämänlaadun parantamisessa.
52. Tarkastelemaan, olisiko eurooppalaiseen opiskelijakorttiin mahdollista liittää Euroopan unionin kulttuurilaitoksiin ja kulttuurisisältöön pääsyä koskeva etuus.

⁹ https://accessible-eu-centre.ec.europa.eu/index_en#:~:text=About%20AccessibleEU,-AccessibleEU%20is%20one&text=It%20is%20a%20resource%20Centre,on%20equal%20basis%20with%20others.

MÄÄRITELMÄT:

Näissä päätelmissä sovelletaan seuraavia määritelmiä:

- ”*Kulttuurin saatavuudella*” tarkoitetaan kaikkien ihmisten kykyä osallistua täysimääräisesti kulttuuritoimintaan ja -elämyksiin taustastaan, valmiuksistaan tai olosuhteistaan riippumatta.
- ”*Kulttuuriin osallistumisella*” tarkoitetaan monenlaista aktiivista ja passiivista kulttuuritoimintaa, kuten elokuvissa tai teatterissa käymistä, live-esityksiin osallistumista, kulttuurikohteissa (historialliset muistomerkit, museot, taidegalleriat ja arkeologiset kohteet) vierailemista tai taidetoiminnan harjoittamista ja sisällön luomista.
- Euroopan komissio perusti vuonna 2011 ”*Esteetön kaupunki -palkinnon*”, jolla palkitaan kaupunkeja, jotka ovat asettaneet etusijalle esteettömyyden vammaisille henkilöille. Kilpailussa myönnetään rahapalkinto kaupungeille, jotka käsittelevät esteettömyyttä ja saavutettavuutta kokonaisvaltaisesti. Palkinnon keskeisimmät osa-alueet ovat seuraavat:
1) rakennettu ympäristö ja julkiset tilat, 2) liikenne ja siihen liittyvä infrastruktuuri, 3) tiedotus ja viestintä, mukaan lukien uudet teknologiat, sekä 4) julkiset laitokset ja palvelut.
- ”*Luova talous*” (josta käytetään myös ilmausta ”*oranssi talous*”) on muotoutuva käsite, joka perustuu luovan omaisuuden talouskasvulle ja -kehitykselle tarjoamaan myötävaikutukseen ja potentiaaliin. Se käsittää taloudelliset, kulttuuriset ja sosiaaliset näkökohdat, jotka ovat vuorovaikutuksessa teknologian, teollis- ja tekijänoikeuksien sekä matkailun tavoitteiden kanssa.

- ”*Kulttuuritapahtumien sisällyttämisellä osaksi lääketieteellisiä hoitoja*” tai ”*kulttuuripohjaisen sosiaalisen toiminnan sisällyttämisellä osaksi lääketieteellisiä hoitoja*” tarkoitetaan käytäntöä, jossa terveydenhuollon ammattilaiset suosittelevat kulttuuritoimintaa, kuten museovierailuja, teatteria, tanssitunteja tai yhteisötaidehankkeita potilaiden mielenterveyden tai fyysisen terveyden parantamiseksi. Tällä lähestymistavalla pyritään vähentämään stressiä, vahvistamaan sosiaalisia yhteyksiä ja parantamaan yleistä hyvinvointia.
- ”*Kaikkia palvelevaa suunnittelua koskeva lähestymistapa*” on suunnitteluperiaate, jonka avulla pyritään luomaan tuotteita, palveluja ja ympäristöjä, jotka ovat mahdollisimman monen ihmisen saavutettavissa ja käytettävissä.
- ”*Kulttuurivälittäjät*” ovat ammattilaisia, jotka helpottavat kulttuuriteosten ja -tuotantojen saatavuutta useammille ihmisille epävirallisella ja yksilöllisellä tavalla. Tämä tarkoittaa mahdollisten esteiden poistamista ja välittämisen mukauttamista vammaisten henkilöiden ja muiden erityistarpeisten henkilöiden tarpeiden mukaan. Kulttuurivälitys on prosessi, jossa ihmisiä autetaan ymmärtämään taiteita kokonaisvaltaisesti osallistamisen ja osallistumisen avulla.
- ”*Kulttuurisia oikeuksia koskeva suunnitelma*” on kehys, jonka tarkoituksena on toteuttaa toimia kulttuuristen oikeuksien alalla. Siinä esitetään toteutettavat aloitteet, arvioidaan nykytilannetta, yksilöidään erityiset tavoitteet, jotka on määrä saavuttaa, ja esitetään yksityiskohtaisesti erityistoimenpiteet sen varmistamiseksi, että kyseiset tavoitteet saavutetaan.
- ”*Keruuorganisaatiot*” tekevät yhteistyötä kulttuuriperintölaitosten kanssa, jotta ne voivat asettaa dataansa saataville Euroopan digitaaliseen kirjaston ja muiden digitaalisten alustojen kautta jäsenvaltioissa jakaakseen dataansa yhteisen eurooppalaisen kulttuuriperinnön data-avaruuden välityksellä (<https://pro.europeana.eu/page/aggregators>).

VIITEASIAKIRJAT:

EU:n perussopimukset

- Euroopan unionin perusoikeuskirja (2012/C 326/02).

Euroopan unionin neuvosto

- Neuvoston päätelmät kulttuurin saatavuuden edistämisestä digitaalisin keinoin painopisteenä yleisösuhteen kehittäminen (2017/C 425/03).
- Neuvoston päätelmät kulttuuri- ja luovien alojen elpymisestä, palautumiskyvystä ja kestävydestä (2021/C 209/03).
- Neuvoston päätelmät kulttuuri- ja luovien alojen vahvistamisesta datavetoisen yleisösuhtedetyön avulla (C/2024/3542).
- Neuvoston päätelmät kulttuuriperinnöstä Euroopan kestävän kehityksen strategisena voimavarana (2014/C 183/08).
- Neuvoston päätelmät kulttuuriperinnön osallistavasta hallinnasta (2014/C 463/01).
- Neuvoston direktiivi 2006/112/EY, annettu 28 päivänä marraskuuta 2006, yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä (EUVL L 347, 11.12.2006, s. 1).
- Neuvoston direktiivi (EU) 2018/1713, annettu 6 päivänä marraskuuta 2018, direktiivin 2006/112/EY muuttamisesta kirjojen, sanomalehtien ja aikakauslehtien arvonlisäverokantojen osalta (EUVL L 286, 14.11.2018, s. 20).
- Neuvoston päätöslauselma EU:n kulttuurialan työsuunnitelmasta 2023–2026 (2022/C 466/01).
- Neuvoston päätöslauselma, annettu 6 päivänä toukokuuta 2003, vammaisten mahdollisuuksista päästä kulttuurilaitoksiin ja -tiloihin ja nauttia kulttuuritoiminnasta (2003/C 134/05).
- Avoimen koordinoitimenetelmän asiantuntijaryhmän raportti: ”From social inclusion to social cohesion – The role of culture policy”, 2019.

Euroopan komissio

- Civil Society Platform on Access to Culture policy guidelines.
- Komission suositus yhteisestä eurooppalaisesta kulttuuriperinnön data-avaruudesta (C(2021) 7953 final).
- Komission suositus kulttuuriaineiston digitoinnista ja sähköisestä saatavuudesta sekä digitaalisesta säilyttämisestä (2011/711/EU).
- Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, Eurooppa-neuvostolle, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Euroopan uusi kulttuuriohjelma (COM(2018) 267 final).
- Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: Tasa-arvon unioni: Vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva strategia 2021–2030 (COM(2021) 101 final).
- Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: Eurooppalaisen identiteetin vahvistaminen koulutuksen ja kulttuurin avulla (COM(2017) 673 final).
- Eurostatin kulttuurialan tilastot.

- Euroopan komission kertomus “Culture and Democracy, the evidence. How citizens’ participation in cultural activities enhances civic engagement, democracy and social cohesion: lessons from international research”, 2023.
- Kulttuuriperintöä koskeva eurooppalainen toimintakehys, komission yksiköiden valmisteluasiakirja, 2019.
- Raportti ”Policies and good practices in the public arts and cultural institutions to promote better access to and wider participation in culture”, 2012.
- ”Study on audience development – How to place audiences at the centre of cultural organisations”, 2017.
- Voices of Culture - aivoriidiraportti: ”Social inclusion: partnering with other sectors”, lokakuu 2018.
- Voices of Culture - raportti: ”The role of culture in non-urban areas of the European Union”, 2020.
- EU:n jäsenvaltioiden asiantuntijoiden työpaja kulttuurista keinona edistää sosiaalista yhteenkuuluvuutta, 2020.
- Voices of Culture -raportti: ”Youth, Mental health and Culture”, 2023.

Euroopan parlamentti ja neuvosto

- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/2102, annettu 26 päivänä lokakuuta 2016, julkisen sektorin elinten verkkosivustojen ja mobiilisovellusten saavutettavuudesta (EUVL L 327, 2.12.2016, s. 1).
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2019/882, annettu 17 päivänä huhtikuuta 2019, tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista (EUVL L 151, 7.6.2019, s. 70).
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2017/1564, annettu 13 päivänä syyskuuta 2017, tekijänoikeudella ja lähioikeuksilla suojattujen tiettyjen teosten ja muun aineiston tietyistä sallituista käyttötarkoituksista sokeiden, heikkonäköisten tai muulla tavoin lukemisesteisten hyväksi sekä tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa annetun direktiivin 2001/29/EY muuttamisesta (EUVL L 242, 20.9.2017, s. 6).
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/1563, annettu 13 päivänä syyskuuta 2017, tekijänoikeudella ja lähioikeuksilla suojattujen tiettyjen teosten ja muun aineiston saavutettavassa muodossa olevien kappaleiden rajatylittävästä vaihdosta unionin ja kolmansien maiden välillä sokeiden, heikkonäköisten tai muulla tavoin lukemisesteisten hyväksi (EUVL L 242, 20.9.2017, s. 1).
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/790, annettu 17 päivänä huhtikuuta 2019, tekijänoikeudesta ja lähioikeuksista digitaalisilla sisämarkkinoilla ja direktiivien 96/9/EY ja 2001/29/EY muuttamisesta (EUVL L 130, 17.5.2019, s. 92).

Euroopan parlamentti

- Euroopan parlamentin päätöslauselma 13. joulukuuta 2022 aiheesta ”Tavoitteena yhdenvertaiset oikeudet vammaisille henkilöille” (2022/2026(INI)).
- Euroopan parlamentin päätöslauselma 14. kesäkuuta 2018 kulttuuripalvelujen saatavuuden rakenteellisista ja taloudellisista esteistä (2017/2255(INI)).
- Euroopan parlamentin päätöslauselma 8. maaliskuuta 2022 kulttuurin, koulutuksen, tiedotusvälineiden ja urheilun roolista rasmin torjunnassa (2021/2057(INI)).
- Euroopan parlamentin päätöslauselma 14. joulukuuta 2022 Euroopan uuden kulttuuriohjelman ja kansainvälisiä kulttuurisuhteita koskevan EU:n strategian täytäntöönpanosta (2022/2047(INI)).
- Euroopan parlamentin selvitys: ”Access to Culture in the European Union”, heinäkuu 2017.
- Raportti kulttuuripalvelujen saatavuuden rakenteellisista ja taloudellisista esteistä (2017/2255(INI)).

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea

- Lausunto aiheesta ”Euroopan maaseutualueiden panos kulttuuriperinnön eurooppalaiseen teemavuoteen 2018: kestävyiden sekä kaupunki- ja maaseutualueiden yhteenkuuluvuuden varmistaminen” (EESC 2018/01641).
- Lausunto aiheesta ”Yhtäläisten mahdollisuuksien ja sosiaalisen osallisuuden varmistaminen kulttuuripalvelujen ja elinikäisen oppimisen mahdollisuuksien saatavuudessa ja julkisten kulttuurilaitosten rooli tässä prosessissa” (SOC/809-EESC-2024)

Euroopan alueiden komitea

- Lausunto aiheesta ”Kulttuuripolitiikkojen edistäminen maaseutualueilla kehitys- ja alueellisen yhteenkuuluvuuden strategioiden ja Agenda 2030 -toimintaohjelman puitteissa” (C/2024/1040).

Yhdistyneet kansakunnat

- YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista, hyväksytty vuonna 2006.
- Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus, 1966.
- Kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus, 1966.
- Yleissopimus lapsen oikeuksista, 1989.
- YK:n kaupp- ja kehityskonferenssi, Trade and Development Report 2023:
<https://unctad.org/publication/trade-and-development-report-2023>
- YK:n tulevaisuussopimus, 2024.

Unesco

- Kulttuuripolitiikkaa ja kestävästä kehitystä käsittelevä Unescon maailmankonferenssi (MONDIACULT 2022): <https://www.unesco.org/en/articles/unesco-world-conference-cultural-policies-and-sustainable-development-mondiacult-2022>
- Unescon vuoden 2005 yleissopimus kulttuuri-ilmaisujen moninaisuuden suojelemisesta ja edistämisestä.
- Kulttuuri- ja taidekasvatusta koskeva Unescon kehys, 2024.

Muut asiakirjat

- Cáceresin julistus, jonka EU:n kulttuuriministerit antoivat 25.–26. syyskuuta 2023 Espanjan Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajakaudella pidetyssä kokouksessa.
- Euroopan tilastojärjestelmän kulttuurialan verkosto, European Statistical System Network on Culture final report, 2012: https://ec.europa.eu/assets/eac/culture/library/reports/ess-net-report_en.pdf
- EU:n tulo- ja elinolotilaston tiedot <https://ec.europa.eu/eurostat/web/income-and-living-conditions/information-data>
- Porto Santon peruskirja, 25. huhtikuuta 2021: <https://portosantocharter.eu/the-charter>
- Euroopan neuvoston ministerikomitean suositus kulttuurin, kulttuuriperinnön ja maiseman roolista maailmanlaajuisten haasteiden ratkaisemisessa (CM/Rec (2022) 15).
- “Culture’s contribution to health and well-being”, CultureForHealth-hankkeen raportti, 2023.
- “Arts and Health: supporting the mental well-being of forcibly displaced people”, Maailman terveysjärjestö ja CultureForHealth-hanke, 2022.